

Довідкові публікації видаються під керівництвом Виконавчого Секретаріату КЗК з метою представлення стандартів Комітету з ключових питань. Натомість, ці бюлетені не є вичерпним джерелом інформації, зокрема в частині посилань на звіти за результатами візитів Комітету до країн.

Утримання мігрантів під вартою

Вступ

- Утримання мігрантів під вартою є одним з головних предметів уваги в роботі Комітету. Комітет здійснив сотні відвідувань місць тримання нелегальних мігрантів і розробив докладний набір стандартів.
- Стандарти Комітету ґрунтуються на правових принципах, що походять з міжнародних інструментів (у сфері прав людини), таких як Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ)¹, Двадцять керівних принципів щодо примусового повернення, затверджених Комітетом Міністрів², відповідні угоди Організації Об'єднаних Націй (ООН) та Директива Європейського Союзу про повернення 2008 року³.
- Іноземний громадянин може бути позбавлений волі внаслідок порушення (обвинувачення у порушенні) законодавства щодо іноземців, зокрема незаконного в'їзду, незаконного проживання тощо. Часто таке затримання називають "утриманням мігрантів під вартою", що у більшості держав-членів ради Європи є видом адміністративного затримання.
- Згідно з положеннями статті 5 ЄКПЛ цей вид позбавлення свободи дозволяється, якщо це стосується особи, щодо якої провадиться процедура депортації, або з метою запобігання недозволеному в'їзду особи до країни. Позбавлення свободи нелегальних мігрантів не повинно здійснюватися свавільно або бути автоматичним наслідком порушення (обвинувачення у порушенні) норм законодавства про іноземних громадян. Іншими словами, утримання мігрантів під вартою має бути винятковим, пропорційним і, відповідно, індивідуальним заходом, який є необхідним для запобігання нелегальній міграції.

¹ Зокрема статті 3, 5 і 8.

² CM(2005)40 (остаточний варіант), 9 травня 2005 р.; зокрема Керівні принципи 10 і 11.

³ Директива 2008/115/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 грудня 2008 року про загальні стандарти та процедури держав-членів для повернення громадян третіх країн за їх незаконного перебування. Директива є застосовною для всіх держав-членів Європейського Союзу, крім Сполученого Королівства та Ірландії. Тією мірою, якою це стосується осіб, які в'їжджають на територію країни без належного дозволу, ця Директива є застосовною до Данії та членів Шенгенської зони, які не є державами-членами ЄС (Ісландії, Ліхтенштейн, Норвегії та Швейцарії).

- Відповідно до своєї адміністративної природи, утримання мігрантів під вартою не повинно мати каральний характер: це не є санкцією чи покаранням. Отже, мігрантам, які утримуються під вартою, мають бути забезпечені як режим, так і матеріальні умови, відповідні до їхньої правової ситуації.
- “Шукачі притулку” не є “позбавленими волі нелегальними мігрантами”, хоча відповідні особи можуть стати такими у разі якщо їхню заяву на надання притулку відхилено, а дозвіл на перебування в країні анульовано.

1. Утримання під вартою як крайній захід

- Позбавлення свободи згідно з нормами законодавства про іноземних громадян повинно бути **крайнім заходом**, який застосовується після **ретельного та індивідуального вивчення кожної справи**. Більш того, продовження потреби в такому заході має бути предметом періодичного перегляду. Альтернативні заходи (що не передбачають тримання під вартою) повинні розроблятися та застосовуватися у всіх можливих випадках.⁴
- У будь-яких випадках позбавлення свободи **шукачів притулку** як виняткового заходу та в очікуванні результату розгляду їхньої заяви, їм має бути забезпечено широкий набір гарантій відповідно до їхнього статусу, що є ширшими, ніж гарантії для нелегальних мігрантів, і вони повинні утримуватися окремо від іноземних громадян, які не подали клопотання про міжнародний захист.⁵
- Якщо згідно з нормами законодавства про іноземних громадян затримано членів однієї сім'ї, має бути докладено максимальних зусиль для того, щоб **уникнути розділення сім'ї**.⁶
- Комітет вважає, що продовжене утримання осіб згідно з нормами законодавства про іноземних громадян, **без строків тримання та з неясними перспективами звільнення**, має високу вірогідність розглядатися як нелюдське поводження.⁷

2. Гарантії під час утримання під вартою

- Кожний випадок позбавлення свободи має бути обґрунтований належним індивідуальним ордером на взяття під варту, який у будь-який час може бути пред'явлений в установі, де утримується відповідна особа; ордер на взяття під варту має бути складено в момент позбавлення свободи або в найкоротший термін відразу після позбавлення свободи. Ця базова вимога рівною мірою стосується позбавлених волі нелегальних мігрантів. Більш того, основоположні гарантії для осіб, затриманих органами правопорядку, посилюються, якщо для кожної такої особи ведеться єдина та повна реєстраційна справа про утримання під вартою, що містить записи про всі аспекти утримання під вартою особи та всі вчинені у зв'язку з цим дії.⁸

⁴ Malta: 2004 visit, paragraph 14; Serbia and Montenegro: 2004 visit, paragraph 65.

⁵ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 76; Spain: 2014 visit, paragraph 9.

⁶ Germany: 2005 visit, paragraph 56; 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 87.

⁷ Bulgaria: 2008 visit, paragraph 29.

⁸ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 85.

- Затримані нелегальні мігранти повинні від самого початку їх затримання користуватися трьома **основними правами**, подібно до інших категорій затриманих осіб. Ці права включають: (1) право мати доступ до адвоката, (2) право мати доступ до лікаря та (3) право мати можливість проінформувати родича або третю особу за своїм вибором про взяття під варту.⁹
- Право на **доступ до адвоката** має містити в собі право на бесіду з адвокатом без свідків, а також право на отримання юридичних консультацій з питань, пов'язаних з перебуванням, утриманням чи висланням. Це також означає, що коли нелегальні мігранти не мають змогу самостійно призначити та оплатити послуги адвоката, їм має бути забезпечено доступ до безоплатної правової допомоги.¹⁰
- Усі новоприбулі затримані особи повинні бути одразу **оглянуті лікарем** або кваліфікованою медичною сестрою, яка підпорядковується лікарю.¹¹
- **Забезпеченню права поінформувати родича або третю особу** за власним вибором про взяття під варту великою мірою сприяє дозвіл нелегальним мігрантам залишити з собою мобільний телефон під час позбавлення свободи або, принаймні, мати доступ до свого мобільного телефону.¹²
- Окрім цих трьох основних гарантій, міжнародне право визнає за позбавленим волі нелегальним мігрантом право звертатися за консульською допомогою. Однак, оскільки не всі нелегальні мігранти можуть мати бажання звертатися до органів своєї країни, рішення про здійснення цього права має залишатися за заінтересованою особою.¹³
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти повинні бути чітко **поінформовані**, без зволікання та зрозумілою їм мовою, про **їхні права та процедуру**, що їх стосується. Для цього всі затримані нелегальні мігранти повинні систематично одержувати документ, у якому викладено цю інформацію; цей документ має бути складений і доступний мовами, якими найчастіше користуються відповідні особи; за потреби мають бути забезпечені послуги перекладача. Відповідні особи повинні підтвердити в письмовій формі, що їх проінформували про їхні права мовою, яку вони розуміють.¹⁴
- За потреби, іноземні громадяни повинні одержувати допомогу кваліфікованих **перекладачів**. Принципово слід уникати використання інших позбавлених свободи осіб як перекладачів.¹⁵
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти повинні мати всі можливості для того, щоб підтримувати **змістовний зв'язок із зовнішнім світом**, і повинні мати регулярний доступ до телефону чи власних мобільних телефонів.¹⁶

⁹ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 81.

¹⁰ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 82.

¹¹ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 82.

¹² 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 82.

¹³ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 83.

¹⁴ Netherlands (Antilles): 2007 visit, paragraph 36; Romania: 2006 visit, paragraph 61.

¹⁵ Bulgaria: Visit 2010, paragraph 53.

¹⁶ Hungary: Visit 2015, paragraph 70; 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 79; Serbia and Montenegro: 2004 visit, paragraph 78.

- Необхідно створити умови і можливості для того, щоб позбавлені свободи нелегальні мігранти мали змогу **регулярно консультуватися з адвокатом або лікарем, бути відвіданими** представниками неурядових організацій, членами своєї сім'ї та іншими особами за власним вибором, а також підтримувати з ними телефонний зв'язок.¹⁷
- Наявність чітких **правил внутрішнього розпорядку** для всіх закладів утримання таких категорій осіб є в інтересах як позбавлених свободи нелегальних мігрантів, так і працівників цих закладів; необхідно забезпечити наявність примірників таких правил достатньою кількістю мов.¹⁸
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти мають бути забезпечені **ефективними засобами правового захисту** з тим, щоб питання законності позбавлення їх свободи у швидкий спосіб вирішувалося судовим органом. Такий судовий розгляд справи повинен включати усне слухання з наданням правової допомоги, яка забезпечується безоплатно для осіб, які не мають достатніх коштів для оплати юридичних послуг, а також за участі перекладача (за потреби). При цьому позбавлені свободи нелегальні мігранти мають бути чітко **проінформовані про такі засоби правового захисту**. Необхідність у продовженні тримання під вартою повинна **періодично переглядатися незалежним органом**.¹⁹

3. Належні приміщення

- **В'язниця**, за визначенням, не є належним місцем для утримання під вартою того, хто не є підозрюваним чи засудженим за скоєння злочину.²⁰
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти часто спочатку утримуються в **“пунктах тимчасового тримання при пунктах в'їзду в країну”, транзитних зонах аеропортів та поліцейських відділках**. Очевидно, що ці місця у багатьох випадках не є належними приміщеннями для перебування осіб, особливо на тривалий термін. Відповідно, термін перебування затриманих мігрантів у таких закладах має бути абсолютно мінімальним²¹ (тобто менше 24 годин).
- Особи, затримані на підставі законодавства про іноземних громадян, повинні розміщуватися у **центрах, спеціально призначених для цих цілей**, де забезпечено матеріальні умови та режим, що відповідають їхньому правовому статусу. Слід приділяти увагу організації та дизайну таких приміщень, щоб уникати, наскільки це є можливим, подібності до тюремного середовища.²²
- Жінки, які утримуються під вартою, повинні знаходитися в зоні, що відокремлена від приміщень для утримання чоловіків; їм має бути гарантована приватність.²³

¹⁷ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 87.

¹⁸ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 88.

¹⁹ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 86.

²⁰ Ireland: 2014 visit, paragraph 19.

²¹ 7th General Report on the CPT's activities, paragraph 27.

²² Malta: 2008 visit, paragraph 51.

²³ Greece: 2011 visit, paragraph 38.

4. Належні матеріальні умови для більш тривалого перебування (понад 24 годин)²⁴

- Центри тримання нелегальних мігрантів мають забезпечувати місце для перебування, яке є **належно облаштованим, чистим** і бути у **доброму стані ремонту**, де забезпечено **достатньо життєвого простору** для відповідної кількості осіб.²⁵
- Такі центри повинні мати належне **освітлення** (зокрема джерела денного світла), **вентиляцію** та **опалення**.²⁶
- **Кнопки виклику персоналу** мають бути встановлені в усіх зонах утримання, де персонал не є постійно присутнім.²⁷
- Усім позбавленим свободи особам повинно бути забезпечено:
 - **ліжко** або платформу для розміщення матрацу, чистий **матрац** та чисті **ковдри**;²⁸
 - безперешкодний доступ до **туалетних приміщень**, зокрема вночі;²⁹
 - регулярне безкоштовне одержання **гігієнічних наборів** (включаючи належну кількість мила, прального засобу, туалетного паперу, шампуню, засобів для гоління та зубної пасти, зубну щітку);³⁰
 - доступ до **душу** та **гарячої води**;³¹
 - можливість носити власний **одяг** під час перебування, якщо він є придатним, та за необхідності прати та чинити одяг;³²
 - необхідні засоби **для підтримки чистоти приміщення**;³³
 - **місце із замком** для зберігання особистих речей;³⁴
 - доступ до **харчових продуктів і питної води**.³⁵ Харчування повинно враховувати релігійні вимоги та особливості раціону іноземців.³⁶

²⁴ Greece: 2013 visit, paragraph 51.

²⁵ "The former Yugoslav Republic of Macedonia": 2014 visit, paragraph 113.

²⁶ Ukraine: 2002 visit, paragraph 62.

²⁷ Greece: 2011 visit, paragraph 38.

²⁸ Greece: 2007 visit, paragraph 25.

²⁹ Greece: 2011 visit, paragraph 38.

³⁰ Greece: 2011 visit, paragraph 38.

³¹ Greece: 2013 visit, paragraph 51.

³² Croatia: 2007 visit, paragraph 37.

³³ "The former Yugoslav Republic of Macedonia": 2014 visit, paragraph 120.

³⁴ Croatia: 2007 visit, paragraph 35.

³⁵ Hungary: 2005 visit, paragraph 53.

³⁶ "The former Yugoslav Republic of Macedonia": 2014 visit, paragraph 120.

5. Відкритий режим

- Умови тримання нелегальних мігрантів мають відповідати характеру позбавлення свободи, передбачаючи незначні обмеження та режим, що дозволяє займатися різними видами діяльності. Всередині закладу **свобода пересування позбавлених свободи осіб повинна обмежуватися мінімально**.³⁷
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти повинні в принципі мати вільний доступ до **перебування на свіжому повітрі** протягом дня (тобто набагато більше, ніж одну годину на день), а майданчик для перебування на свіжому повітрі має бути належним чином облаштований (мати лави, навіси тощо).³⁸
- **Чим довший період тримання осіб, тим більш розробленими та різноманітними мають бути доступні для них види діяльності**.³⁹ Цілеспрямовані види діяльності в контексті тримання мігрантів можуть включати, серед іншого, заняття з вивчення мов, ІТ або комп'ютерної грамотності, садівництво, заняття прикладними мистецтвами, приготування страв і так звані “культурні кухні”.⁴⁰
- Центри тримання нелегальних мігрантів повинні передбачати доступ до **загальної кімнати, радіо, телебачення та друкованих видань**, а також інших **відповідних засобів для дозвілля** (настільні ігри, настільний теніс, спорт)⁴¹, мати **бібліотеку та молитовну кімнату**.⁴² Усі кімнати, в яких утримуються кілька людей, повинні мати столи та стільці відповідно до кількості позбавлених свободи осіб.⁴³
- Слід виходити насамперед з можливості відкритих **відвідувань** для позбавлених свободи іноземців. Кімнати для відвідувань повинні надавати таким особам змогу відкрито зустрічатися з членами родини та друзями, які їх відвідують, і середовище має бути приязним до дітей (включати дитячий ігровий майданчик). Якщо, за виняткових умов, вважається за необхідне накласти обмеження на конкретного іноземного громадянина, це рішення повинно ґрунтуватися на індивідуальній оцінці ризиків.⁴⁴
- Позбавленим свободи нелегальним мігрантам має бути забезпечена можливість приймати відвідувачів кілька разів на тиждень. Як мінімум, їм має бути дозволено мати принаймні одне відвідування протягом однієї години на тиждень.⁴⁵
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти повинні мати **доступ до комп'ютерів**, можливість користуватися зв'язком VoIP чи Skype та базовий доступ до інтернету.⁴⁶

³⁷ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 79.

³⁸ Hungary: 2015 visit, paragraph 42; France: 2010 visit, paragraph 43; Ukraine: 2009 visit, paragraph 62.

³⁹ Cyprus: 2013 visit, paragraph 45.

⁴⁰ Denmark: 2014 visit, paragraph 78; United Kingdom: 2012 visit, paragraph 120.

⁴¹ “The former Yugoslav Republic of Macedonia”: 2014 visit, paragraph 113.

⁴² “The former Yugoslav Republic of Macedonia”: 2014 visit, paragraph 120.

⁴³ Greece: 2013 visit, paragraph 72.

⁴⁴ Czech Republic: 2014 visit, paragraph 41; The Netherlands: 2011 visit, paragraph 72; Hungary: 2009 visit, paragraph 44; Austria: 2009 visit, paragraph 49.

⁴⁵ Germany: 2010 visit, paragraph 44.

⁴⁶ Denmark: 2014 visit, paragraph 82; “The former Yugoslav Republic of Macedonia”: 2014 visit, paragraph 133.

6. Кваліфікований персонал

- Персонал, що забезпечує режим тримання під вартою в центрах тримання нелегальних мігрантів, має проходити ретельний відбір і одержувати належне навчання.⁴⁷
- Персонал повинен володіти сформованими навичками у сферах **міжособистісної комунікації та культурної чутливості** з огляду на різноманітне походження позбавлених свободи осіб. Крім цього, хоча деякі працівники мовинні мати відповідні **мовні навички**.⁴⁸
- Персонал має бути навчений **розпізнавати можливі симптоми стресової реакції** у позбавлених свободи осіб і вживати відповідні заходи.⁴⁹
- **Присутність серед персоналу як чоловіків, так і жінок** може позитивно впливати на моральний клімат при забезпеченні режиму тримання під вартою, а також сприяти наближенню до нормальних умов життя у місці тримання.⁵⁰ Присутність жінок серед персоналу, що забезпечує режим тримання під вартою, повинна гарантуватися в усіх закладах, де утримуються позбавлені свободи жінки.⁵¹
- Установи з тримання нелегальних мігрантів не повинні за своїми характерними рисами нагадувати в'язницю, а це означає, що персонал, який працює в таких закладах, **не повинен мати при собі палиці, наручники чи газові балончики**.⁵²

7. Дисципліна, ізоляція та засоби стримування

- Стосовно **дисципліни**, чіткі процедури повинні бути формально встановлені та застосовуватися на практиці; будь-які зони невизначеності несуть у собі ризик створення неофіційних (і неконтрольованих) дисциплінарних систем.⁵³ У цьому контексті Комітет рекомендує:
 - прописувати формальні дисциплінарні положення для центрів тимчасового тримання іноземних громадян, позбавлених свободи на підставі норм законодавстві про іноземних громадян. Ці положення повинні надавати позбавленим свободи особам право бути вислуханим з предмету правопорушення, в скоєнні якого вони обвинувачуються, а також оскаржувати будь-які накладені санкції до органу вищого рівня;
 - затверджувати чітку дисциплінарну процедуру, яка надає позбавленій свободи особі право бути проінформованою в письмовій формі про звинувачення проти неї, а також викликати на свій захист свідків.⁵⁴
- У разі застосування **ізоляції** (наприклад, з причин безпеки) іноземним громадянам, до яких застосовується такий захід, має бути надано примірник відповідного рішення та інформацію про можливість оскаржити цей захід до зовнішнього органу. Ізоляція повинна

⁴⁷ Luxembourg: 2015 visit, paragraph 111; Czech Republic: 2014 visit, paragraph 37.

⁴⁸ Luxembourg: 2015 visit, paragraph 111; Czech Republic: 2014 visit, paragraph 37.

⁴⁹ Luxembourg: 2015 visit, paragraph 111; Czech Republic: 2014 visit, paragraph 37.

⁵⁰ Greece: 2013 visit, paragraph 79.

⁵¹ Malta: 2004 visit, paragraph 61.

⁵² Norway: 2011 visit, paragraph 38; Latvia: 2011 visit, paragraph 36.

⁵³ Malta: 2004 visit, paragraph 64.

⁵⁴ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 88; Ukraine: 2009 visit, paragraph 71; Bulgaria: 2008 visit, paragraph 44; France: 2006 visit, paragraph 76.

бути обмежена в часі та фіксуватися в окремому журналі (в якому має бути викладена повна інформація, зокрема дата і час поміщення і виходу, підстави для ізоляції тощо).⁵⁵

- Ізольовані особи повинні мати можливості для відпочинку, постійний доступ до туалету, регулярну можливість приймати душ, а також перебувати на свіжому повітрі принаймні протягом однієї години кожного дня та займатися читанням.⁵⁶
- Застосування **наручників** як стандартної процедури для позбавлених свободи нелегальних мігрантів у час, коли вони перебувають за межами закладу утримання, наприклад, при перевезенні до лікарні, є непропорційним. Застосування засобів стримування повинно визначатися в кожному індивідуальному випадку та з урахуванням принципу пропорційності.⁵⁷

8. Механізми моніторингу та подання скарг

- Незалежний моніторинг закладів утримання нелегальних мігрантів є важливим елементом запобігання жорсткому поводженню та, у більш загальному сенсі, сприяє забезпеченню задовільних умов тримання. Для того щоб бути дійсно ефективними, моніторингові візити повинні здійснюватися часто і без попереднього оголошення. Більш того, органи, які здійснюють моніторинг, повинні мати право проводити бесіди з нелегальними мігрантами без свідків і мають вивчати всі питання, що стосуються поводження (матеріальні умови тримання, реєстраційні записи щодо тримання під вартою та інша документація, реалізація позбавленими свободи особами їхніх прав, надання медичного обслуговування тощо).⁵⁸
- Ефективна процедура **подання скарг** є базовим запобіжником проти жорсткого поводження в закладах утримання нелегальних мігрантів. Позбавлені свободи нелегальні мігранти повинні мати відкриті шляхи як для внутрішнього, так і зовнішнього оскарження, та мати право на конфіденційний доступ до відповідного органу, що приймає та розглядає скарги.⁵⁹

9. Належні медичні послуги

- **Медичний огляд усіх новоприбулих затриманих осіб** є в інтересах як самих затриманих осіб, так і персоналу, зокрема з метою виявлення тих, хто має ризик нанесення собі шкоди, інфекційних захворювань та вчасного фіксування будь-яких травм.⁶⁰
- Усі новоприбулі затримані особи мають пройти повний **медичний огляд** (зокрема з метою виявлення інфекційних захворювань) лікарем або медичною сестрою, яка підпорядковується лікарю, якомога скоріше після того, як особа поступила в заклад.⁶¹

⁵⁵ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 88; Ukraine: 2009 visit, paragraph 71; Bulgaria: 2008 visit, paragraph 44; France: 2006 visit, paragraph 76.

⁵⁶ Ukraine: 2009 visit, paragraph 71; Bulgaria: 2008 visit, paragraph 44.

⁵⁷ Netherlands: 2011 visit, paragraph 56; Malta: 2004 visit, paragraph 67.

⁵⁸ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 89.

⁵⁹ United Kingdom: 2012 visit, paragraph 136; Spain: 2011 visit, paragraph 97.

⁶⁰ Sweden: 2015 visit, paragraph 37.

⁶¹ Sweden: 2015 visit, paragraph 37.

- Довідка, що складається за результатами медичного огляду затриманої особи, новоприбулої чи такої, що вже перебуває в закладі, має містити:
 - (i) повний виклад об'єктивних медичних даних на основі повного обстеження;
 - (ii) виклад заяв, зроблених відповідною особою, які стосуються медичного обстеження, включаючи всі зроблені особою заяви про жорстоке поводження;
 - (iii) спостереження лікаря в світлі (i) та (ii) із зазначенням відповідності між будь-якими зробленими заявами та об'єктивними медичними даними.

Крім цього, **результати** кожного обстеження, включаючи вищезазначені заяви та спостереження лікаря, мають бути надані позбавленій свободи особі та його/її адвокату.⁶²

- У разі фіксування **травм**, які відповідають заявам позбавленої свободи особи про жорстоке поводження (або які, навіть за відсутності таких заяв, є ознаками жорстокого поводження), ця інформація повинна відразу та систематично **доводитися до відома відповідного прокурора**, незалежно від бажань особи, якої це стосується.⁶³
- **Конфіденційність інформації про стан здоров'я** має забезпечуватися так само, як і в звичайній громаді. Зокрема, медичка картка нелегального мігранта не повинна бути доступною для немедичного персоналу, і повинна зберігатися в закритій шафі, ключ від якої має знаходитися у медичної сестри або лікаря. Більш того, усі **медичні обстеження** повинні проводитися поза межами чутності та не в полі зору персоналу, що забезпечує тримання під вартою, крім випадків коли відповідний лікар просить присутності такого персоналу в конкретній ситуації.⁶⁴
- В усіх центрах тримання нелегальних мігрантів щоденно має бути присутня принаймні **одна особа, яка має визнану кваліфікацію медичної сестри**. Зокрема, така особа має проводити попередній медичний огляд усіх новоприбулих мігрантів (особливо на наявність інфекційних захворювань, зокрема туберкульозу), приймати заявки на прийом у лікаря, забезпечувати наявність та роздачу виписаних медичних препаратів, вести медичну документацію та наглядати за загальним санітарно-гігієнічним станом.⁶⁵
- В усіх випадках, коли член медичного персоналу та/або медична сестра не в змозі провести належну діагностику через мовні труднощі, вони повинні мати можливість відразу скористатися послугами кваліфікованого **перекладача**.⁶⁶
- Позбавлені свободи нелегальні мігранти повинні одержувати **повну інформацію про лікування**, що їм пропонується.⁶⁷
- Позбавленим свободи особам має бути забезпечено належний доступ до **психологічної допомоги та психіатричного лікування**.⁶⁸ Крім цього, мають бути запроваджені процедури та проводитися навчання щодо запобігання **дій з нанесення собі шкоди та самогубств**.⁶⁹

⁶² Austria: 2014 visit, paragraph 46.

⁶³ Austria: 2014 visit, paragraph 46.

⁶⁴ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 92.

⁶⁵ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 91.

⁶⁶ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 92.

⁶⁷ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 92.

⁶⁸ Finland: 2014 visit, paragraph 36.

⁶⁹ Greece: 2015 visit, paragraph 117.

10. Піклування про вразливих осіб (зокрема про дітей)

- Повинні бути запроваджені спеціальні процедури **огляду**, спрямовані на виявлення жертв катування та інших осіб, які є вразливими, і забезпечено належне **піклування**. У цьому контексті Комітет вважає, що для певних вразливих категорій осіб мають бути **розумні альтернативи** позбавленню свободи. До таких категорій відносяться, зокрема, жертви катування, жертви торгівлі людьми, вагітні жінки та матері, що годують грудьми, діти, сім'ї з малими дітьми, люди похилого віку та інваліди.⁷⁰
- Комітет бажає повторно наголосити на своїй позиції щодо необхідності докладати максимальні зусилля для того, щоб **уникати застосування позбавлення свободи до нелегального мігранта, який є дитиною**.⁷¹
- Коли у виняткових випадках **діти утримуються зі своїми батьками в центрі тримання нелегальних мігрантів**, позбавлення свободи повинно тривати якомога коротший час. Мати (або інший основний доглядач) та дитина повинні бути розміщені разом у закладі, пристосованому для задоволення їх спеціальних потреб.⁷²
- Комітет погоджується з Комітетом ООН з прав дитини, який вважає, що “на застосування статті 37 Конвенції [про права дитини] та принципу кращих інтересів дитини, **загальним правилом має бути те, що діти без супроводу або розлучені діти не повинні позбавлятися свободи**. Затримання не може обґрунтовуватися лише тим, що дитина знаходиться без супроводу дорослих або розлучена з родиною, або на підставі наявності чи відсутності певного статусу щодо міграції або проживання”.⁷³ Крім цього, органи Ради Європи, такі як Парламентська асамблея⁷⁴ та Комісар з прав людини,⁷⁵ заявляють про те, що діти без супроводу не можуть бути позбавлені свободи.⁷⁶
- Відразу після того, як органам влади стало відомо про присутність **неповнолітньої особи без супроводу дорослих**, фахівець із належною кваліфікацією повинен провести попередню бесіду зрозумілою для дитини мовою. Має бути здійснена оцінка **конкретних аспектів вразливості** дитини, в тому числі з точки зору її віку, стану здоров'я, психосоціальних чинників та інших потреб у захисті (включаючи ті, що обумовлені насильством, торгівлею людьми чи травмою).⁷⁷ Потрібно докласти всіх зусиль для того, щоб сприяти негайному звільненню дитини з закладу тримання та переведенню до більш відповідного закладу опіки та піклування.⁷⁸

⁷⁰ Hungary: 2015 visit, paragraph 51; Denmark: 2014 visit, paragraphs 77-79; Cyprus: 2013 visit, paragraph 33; United Kingdom: 2012 visit (September), paragraphs 132 and 133; 19th General Report of the CPT's activities, paragraphs 75 and 76; Malta: 2008 visit, paragraph 68.

⁷¹ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 97.

⁷² Cyprus: 2013 visit, paragraph 36; Czech Republic: 2014 visit, paragraph 32.

⁷³ Committee on the Rights of the Child, General Comment no. 6 (2005) on the Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin, CRC/GC/2005/6, 1 September 2005, paragraph 61.

⁷⁴ Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Resolution 1707 (2010) on detention of asylum seekers and irregular migrants in Europe, 28 January 2010, paragraph 9.1.9, and Resolution 2020 (2014) on the alternatives to immigration detention of children, 3 October 2014, paragraph 3.

⁷⁵ Commissioner for Human Rights, Positions on the rights of minor migrants in an irregular situation, CommDH/PositionPaper(2010)6, 25 June 2010.

⁷⁶ Finland: 2014 visit, paragraph 29.

⁷⁷ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 98.

⁷⁸ Denmark: 2014 visit, paragraph 77.

- Будь-яка **дитина без супроводу або розлучена дитина**, яку позбавлено свободи, повинна бути забезпечена швидким доступом до безкоштовної правової та іншої допомоги, включаючи призначення **опікуна** або **законного представника**,⁷⁹ який буде інформувати дитину про її правові обставини та ефективно захищати її інтереси. Також мають бути запроваджені механізми оцінки для забезпечення постійного моніторингу якості такого опікунства.⁸⁰
- **Діти** можуть утримуватися лише в **центрах, які пристосовані для задоволення їхніх спеціальних потреб** та мають належним чином підготовлений персонал – як жінок, так і чоловіків.⁸¹
- З метою обмеження ризику експлуатації, **житлові приміщення** мають бути спеціально організовані та облаштовані таким чином, щоб бути придатними для **дітей**, наприклад, щоб діти були відокремлені від дорослих, крім випадків, коли вважається, що в кращих інтересах дитини цього не робити. Приміром, це є ситуації, коли діти знаходяться з батьками або іншими близькими родичами. У такому випадку необхідно докласти максимальних зусиль, щоб не розлучати сім'ю.⁸²
- Дітям, позбавленим свободи, мають бути запропоновані різні види творчої **діяльності** (з особливою увагою до можливості продовжувати освіту).⁸³

⁷⁹ "The former Yugoslav Republic of Macedonia": 2014 visit, paragraph 122.

⁸⁰ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 98.

⁸¹ Greece: 2015 visit, paragraph 108.

⁸² 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 100.

⁸³ 19th General Report on the CPT's activities, paragraph 99.